

Sygn. akt V CSK 469/18

POSTANOWIENIE

Dnia 22 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa I. B.
przeciwko Zakładom (...) w B. Sp. z o.o. z siedzibą w B.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 sierpnia 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 lutego 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 5400 (pięć
tysięcy czterysta) zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację pozwanej spółki Zakłady [...] w B. sp. z o.o. w B. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 9 marca 2017 r. zasądającego od niej na rzecz powódki I. B. kwotę 933.333,24 zł wraz z odsetkami ustawowymi.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwana wskazała przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. W jej ocenie, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, wyrażające się w pytaniu, czy sankcja niezawarcia umowy z powodu braku uzgodnienia istotnych jej postanowień wyprzedza sankcję nieważności tej samej

umowy z uwagi na jej pozorność, czy też sankcje te następują jednocześnie i niezależnie od siebie. Wątpliwość ta dotyczy sytuacji, w której strona umowy wykorzystuje kontrahenta, który decyduje się podpisać umowę, w ogóle nie interesując się jego treścią, nie próbując się dowiedzieć, czego ta umowa dotyczy i jakie skutki prawne ma wywołać, czyli składa swe oświadczenie woli „w ciemno”. W takim razie powstaje pytanie, czy w ogóle nie dochodzi do zawarcia jakiegokolwiek umowy, a więc również umowy pozornej, czy też blankietowa zgoda na zawarcie jakiegokolwiek umowy tworzy wraz z oświadczeniem drugiej strony pozorną czynność prawną.

Zdaniem pozwanej, skarga kasacyjna jest oczywiście zasadna w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny naruszył przepis art. 231 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., a w konsekwencji art. 83 § 1 w związku z art. 510 § 1 i 535 k.c. Ustalone przez Sąd fakty świadczą o całkowitym braku zamiaru zawarcia i wykonania umowy sprzedaży wierzytelności dochodzonej pozwem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Zagadnienie przedstawione przez skarżącą nie czyni zadość przedstawionym wymaganiom już z tego względu, że zasada się na twierdzeniu, iż powódka zdecydowała się podpisać umowę sprzedaży wierzytelności w ogóle nie interesując się jej treścią, nie próbując się dowiedzieć, czego ta umowa dotyczy i jakie skutki prawne ma wywołać, a więc na okoliczności, która nie była objęta ustaleniami faktycznymi. Tymczasem zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sprawia to, że zagadnienie sformułowane w skardze nie może być uznane za istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Nie jest także istotne w ujęciu abstrakcyjnym, gdyż z dotychczasowego orzecznictwa wynika już, że jeżeli ktoś świadomie składa oświadczenie woli, nie znając jego treści, np. składa podpis na dokumencie, z którego treścią się nie zapoznał, jest to równoznaczne z zaakceptowaniem każdego postanowienia zawartego w dokumencie, niezależnie od jego treści, co nie tylko nie powoduje nieistnienia czynności prawnej, ale w zasadzie wyklucza nawet powołanie się na

błąd co do jej treści (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003 r., IV CK 274/02, nie publ., z dnia 14 stycznia 2009 r., IV CSK 358/08, nie publ. i z dnia 20 marca 2019 r., V CSK 649/17, nie publ.). Jeżeli zatem kontrahent składający oświadczenie woli „w ciemno” działa w porozumieniu z drugą stroną dla pozorów, umowa jest nieważna na podstawie art. 83 § 1 zd. 1 k.c. Jeżeli zaś jego oświadczenie nie jest pozorne, wówczas umowa jest co do zasady skuteczna.

Skarżąca nie wykazała również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., a więc iż zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2015 r., III CSK 198/15, nie publ., z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ., z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ., z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ., z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ., z dnia 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, nie publ., z dnia 5 października 2018 r., V CSK 168/18, nie publ.).

Należy zwrócić uwagę, że zarzut pozwanej dotyczy w istocie naruszenia art. 231 k.p.c., podczas gdy - jak już wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie - kwestia zastosowania tego przepisu należy do domeny ustalania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia i jako taka w zasadzie nie może stanowić zarzutu kasacyjnego (art. 398³ § 3 k.p.c.), a tym samym okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 578/17, nie publ., z dnia 26 czerwca 2018 r., V CSK 61/18, nie publ., z dnia 28 lutego 2019 r., V CSK 399/18, nie publ. i z dnia 10 maja 2019 r., IV CSK 502/18, nie publ.; por. również wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2007 r., II CSK 400/06, nie publ., z dnia 13 sierpnia 2008 r., I CSK 83/08, nie publ., z dnia 6 listopada 2013 r., IV CSK 119/13, nie publ., z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, niepubl., z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, nie publ., z dnia 9 października 2014 r., I CSK 544/14, OSNC-ZD 2016, z. A, poz. 4,

z dnia 28 stycznia 2016 r., I CSK 94/15, nie publ. i z dnia 13 kwietnia 2017 r., I CSK 93/17, nie publ.). Wyjątek dotyczy sytuacji, w której sąd meriti odrzucił możliwość dokonywania ustaleń faktycznych w inny sposób niż tylko przez przeprowadzenie dowodów bezpośrednich na zaistnienie okoliczności podlegających ustaleniu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2006 r., III CSK 174/06, nie publ., z dnia 25 lutego 2010 r., V CSK 295/09, nie publ. oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, nie publ., z dnia 19 maja 2016 r., IV CSK 522/15, nie publ. i z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 159/16, nie publ.). W okolicznościach sprawy Sąd Apelacyjny nie kwestionował dopuszczalności zastosowania art. 231 k.p.c., lecz uznał, że przytaczane przez pozwaną i rozważone przezeń okoliczności nie świadczą wystarczająco o pozorności umowy (por. s. 8-9 uzasadnienia).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz - co do kosztów - art. 98 § 1 w związku z art. 99, art. 98 § 3, art. 108 § 1, art. 391 § 1, art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.